

Конвенція ООН про права дитини

Прийнята та відкрита для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією Генеральної Асамблеї

44/25 від 20 листопада 1989

Набрала чинності 2 вересня 1990 року, у відповідності зі статтею 49

Преамбула Держави-учасниці цієї Конвенції,

Враховуючи, що відповідно до принципів, проголошених у Статуті Організації Об'єднаних Націй, визнання властивості людині гідності, рівних і невід'ємних прав усіх членів людської сім'ї є основою свободи, справедливості та миру в усьому світі,

Беручи до уваги, що народи Об'єднаних Націй, в Статуті свою віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особи та сповнені рішучості сприяти соціальному прогресові і поліпшенню умов життя при більшій свободі,

Визнаючи, що Організація Об'єднаних Націй у Загальній декларації прав людини та в Міжнародних пактах про права людини проголосила і погодилась, що кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені в ній, без будь-якої різниці, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, майнового, станового або іншого становища,

Нагадуючи, що у Загальній декларації прав людини, Організація Об'єднаних Націй проголосила, що діти мають право на особливе піклування і допомогу,

Будучи переконаний в тому, що сім'ї як основному осередку суспільства і природному середовищу для зростання і благополуччя всіх її членів і особливо дітей мають бути надані необхідні захист і сприяння, з тим щоб вона могла повністю покласти на себе зобов'язання в рамках суспільства,

Визнаючи, що дитині для повного і гармонійного розвитку її особи або їй необхідно зростати в сімейному оточенні, в атмосфері щастя, любові та розуміння,

Вважаючи, що дитина має бути повністю підготовлена до самостійного життя в суспільстві та вихована в дусі ідеалів, проголошених у Статуті Організації Об'єднаних Націй, і зокрема в дусі миру, гідності, терпимості, свободи, рівності і солідарності,

Беручи до уваги, що необхідність у такому особливому захисті дитини була викладена в Женевській декларації прав дитини 1924 року і Декларації прав дитини, прийнятій Генеральною Асамблеєю 20 листопада 1959 року і визнана в Загальній декларації прав людини, в Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (зокрема, в статтях 23 і 24), в Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права (зокрема, в статті 10), а також у статутах і відповідних документах спеціалізованих установ і міжнародних організацій, що займаються питаннями благополуччя дітей,

Беручи до уваги, що, як зазначено в Декларації прав дитини, "дитина, внаслідок її фізичної і розумової незрілості потребує спеціальної охорони і піклування, включаючи належний правовий захист як до, так і після народження",

Посилаючись на положення Декларації про соціальні і правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей, особливо при передачі дітей на виховання та їх всиновленні, на національному і міжнародному рівнях; стандартні правила Організації Об'єднаних Націй Мінімальними

правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила); та Декларації про захист жінок і дітей в надзвичайних обставинах і в період збройних конфліктів, визнаючи, що в усіх країнах світу є діти, які живуть у виключно тяжких умовах, і що такі діти потребують особливої уваги,

Беручи до уваги важливість традицій і культурних цінностей кожного народу для захисту і гармонійного розвитку дитини, визнаючи важливість міжнародного співробітництва для поліпшення умов життя дітей в кожній країні, зокрема в країнах, що розвиваються ,

Домовились про наступне:

ЧАСТИНА I

Стаття 1

Для цілей цієї Конвенції, дитиною є кожна людська істота до досягнення віку вісімнадцяти років, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Стаття 2

1. Держави-учасниці поважають і забезпечують всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною, в межах їх юрисдикції, без будь-якої дискримінації, незалежно від дитини чи її батьків або раси опікуна, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, інвалідності, народження чи іншої обставини.

2. Держави-учасниці вживають усіх відповідних заходів для забезпечення того, щоб дитина захищена від усіх форм дискримінації або покарання на підставі статусу, діяльності, висловлюваних поглядів чи переконань дитини, батьків дитини, законних опікунів чи інших членів сім'ї.

Стаття 3

1. В усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, найкраще забезпечення інтересів дитини має приділятися першочергова увага.

2. Держави-учасниці зобов'язуються забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які несуть за нього відповідальність за нею, і, з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів.

3. Держави-учасниці забезпечують, щоб установи, служби і органи, відповідальні за піклування дітей або їх захист, відповідали нормам, встановленим компетентними органами, зокрема в галузі безпеки, охорони здоров'я, в численності і придатності їх персоналу, а також компетентного нагляду.

Стаття 4

Держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних та інших заходів для здійснення прав, визнаних у цій Конвенції. Щодо економічних, соціальних і культурних прав держави-учасниці вживають таких заходів у максимальних рамках наявних у них ресурсів і, в разі необхідності, в рамках міжнародної співпраці.

Стаття 5

Держави-учасниці поважають відповідальність, права і обов'язки батьків і, у відповідних випадках, членів розширеної сім'ї чи общини, як це передбачено місцевим звичаєм, опікунів чи інших осіб, що за законом відповідають за дитину, щоб забезпечити, у відповідності зі здібностями дитини, належне керівництво та управління у здійсненні дитиною прав, визнаних у цій Конвенції.

Стаття 6

1. Держави-учасниці визнають, що кожна дитина має невід'ємне право на життя.
2. Держави-учасниці забезпечують у максимально можливій мірі виживання і здоровий розвиток дитини.

Стаття 7

1. Дитина повинна бути зареєстрована негайно після її народження і повинна мати від народження право на ім'я, право на набуття громадянства, а також, наскільки це можливо, право знати і право на їх піклування своїх батьків.
2. Держави-учасниці забезпечують здійснення цих прав згідно з їх національним законодавством та виконання їх зобов'язань за відповідними міжнародними документами у цій галузі, зокрема, коли б інакше дитина не мала громадянства.

Стаття 8

1. Держави-учасниці зобов'язуються поважати право дитини на збереження індивідуальності, включаючи громадянство, ім'я та сімейні зв'язки, як передбачається законом, не допускаючи протизаконного втручання.
2. Якщо дитина протизаконно позбавляється частини або всіх елементів індивідуальності, держави-учасниці забезпечують їй необхідну допомогу і захист, з метою найшвидшого відновлення її індивідуальності.

Стаття 9

1. Держави-учасниці забезпечують, щоб дитина не розлучалася з батьками всупереч їх бажанню, за винятком випадків, коли компетентні органи згідно з судовим рішенням, визначають відповідно до застосовуваного закону і процедур, що таке розлучення необхідне в якнайкращих інтересах дитини. Таке визначення може бути необхідним у конкретному випадку, наприклад, коли батьки жорстоко або зневагу до дитини з боку батьків або коли батьки проживають окремо і необхідно прийняти рішення щодо місця проживання дитини.
2. У ході будь-якого розгляду згідно з пунктом 1 цієї статті всім заінтересованим сторонам надається можливість брати участь у розгляді та викладати свою точку зору.
3. Держави-учасниці поважають право дитини, яка розлучається з одним чи обома батьками, підтримувати особисті стосунки і прямі контакти з обома батьками на регулярній основі, за винятком випадків, коли це суперечить найкращим інтересам дитини.
4. Де таке розлучення впливає з якого-небудь рішення, прийнятого Державою-учасницею, таких, як затримання, позбавлення волі, заслання, висилці, депортації чи смерті (включаючи смерть, що настала через будь-яку причину під час перебування людини в розпорядження держави) одного чи обох батьків або дитині, що держава-учасник за запитом надає батькам, дитині чи, якщо це необхідно, іншому члену сім'ї на їх прохання необхідну інформацію щодо місцеперебування відсутнього члена (членів) сім'ї, якщо надання цієї інформації може завдати шкоди благополуччю дитини. Держави-учасниці надалі забезпечують, щоб подання такого прохання само по собі не призводило до несприятливих наслідків для відповідної особи (осіб).

Стаття 10

1. Відповідно до зобов'язання держав-учасниць відповідно до статті 9, пункт 1, заява дитини чи її батьків на в'їзд або залишити державою-учасницею з метою возз'єднання сім'ї повинна розглядатися державами-учасницями позитивним, гуманним і оперативним чином. Держави-

учасниці надалі забезпечують, щоб подання такого прохання не призводило до несприятливих наслідків для заявників та членів їх сім'ї.

2. Дитина, батьки якої проживають у різних державах, має право підтримувати на регулярній основі, за виключенням особливих обставин, особисті відносини і прямі контакти з обома батьками. З цією метою і відповідно до зобов'язання держав-учасниць відповідно до статті 9, пункту 1, держави-учасниці поважають право дитини та її батьків залишати будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну. Щодо права залишати будь-яку країну діють лише такі обмеження, які передбачені законом і які необхідні для охорони державної безпеки, громадського порядку (громадському порядку), здоров'я чи моральності населення або прав і свобод інших і є сумісними з іншими прав, визнаних у цій Конвенції.

Стаття 11

1. Держави-учасниці вживають заходів для боротьби з незаконним переміщенням і неповернення дітей із-за кордону.

2. З цією метою держави-учасниці сприяють укладанню двосторонніх або багатосторонніх угод чи приєднуються до чинних угод.

Стаття 12

1. Держави-учасниці забезпечують дитині, здатній сформулювати власні погляди, право вільно висловлювати ці погляди з усіх питань, що торкаються дитини, поглядам дитини приділяється належна увага згідно з її віком і зрілістю .

2. З цією метою дитині, зокрема, надається можливість бути заслуханою в ході будь-якого судового чи адміністративного розгляду, що торкається дитини, безпосередньо або через представника чи відповідний орган у порядку, передбаченому процесуальними нормами національного законодавства.

Стаття 13

1. Дитина має право на свободу вираження поглядів; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якого роду, незалежно від кордонів, в усній, письмовій чи друкованій формі, у формі творів мистецтва чи за допомогою будь-яких інших засобів на вибір дитини.

2. Здійснення цього права може зазнавати деяких обмежень, проте, повинні бути такими, які передбачені законом і є необхідними:

(А) для поваги прав і репутації інших осіб;

(Б) для охорони державної безпеки, громадського порядку (громадському порядку), або здоров'я чи моральності населення.

Стаття 14

1. Держави-учасниці поважають право дитини на свободу думки, совісті і релігії.

2. Держави-учасниці поважають права та обов'язки батьків і у відповідних випадках законних опікунів керувати дитиною в здійсненні її права в згідно зі здібностями дитини.

3. Свобода сповідувати свою релігію або переконання підлягає лише обмеженням, встановленим законом і необхідним для охорони суспільної безпеки, порядку, здоров'я чи моралі або захисту основних прав і свобод інших осіб.

Стаття 15

1. Держави-учасниці визнають право дитини на свободу асоціацій і свободу мирних зборів.
2. Немає обмеження можуть бути встановлені у відношенні здійснення цих прав, крім тих, які накладаються відповідно до закону та необхідні в демократичному суспільстві в інтересах державної чи суспільної безпеки, громадського порядку (громадському порядку), охорони здоров'я населення чи моральності населення або захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 16

1. Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійснення її права на особисте життя, сім'ю, або таємницю кореспонденції, або незаконного посягання на її честь і репутацію.
2. Дитина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань.

Стаття 17

Держави-учасниці визнають важливу роль засобів масової інформації і забезпечують, щоб дитина мала доступ до інформації і матеріалів із різних національних і міжнародних джерел, особливо тих, які спрямовані на сприяння його або її соціальному, духовному та моральному благополуччю, і фізичне і психічне здоров'я.

З цією метою держави-учасниці:

- (А) заохочують засоби масової інформації до розповсюдження інформації і матеріалів, соціальні та культурні вигоди для дитини та відповідно до духу статті 29;
- (Б) заохочують міжнародне співробітництво в галузі підготовки, обміну та поширення такої інформації і матеріалів із різних культурних, національних і міжнародних джерел;
- (С) заохочують видання і розповсюдження дитячої літератури;
- (Г) заохочують засоби масової інформації приділяють особливу увагу мовним потребам дитини, яка належить до якої-небудь групи меншостей або до корінного населення;
- (Е) сприяють розробці належних принципів захисту дитини від інформації і матеріалів, що завдають шкоди її благополуччю, враховуючи положення статей 13 і 18.

Стаття 18

1. Держави-учасниці докладають всіх можливих зусиль, щоб забезпечити визнання принципу, що обоє батьків несуть спільну відповідальність за виховання і розвиток дитини. Батьки або у відповідних випадках законні опікуни несуть основну відповідальність за виховання і розвиток дитини. Найкращі інтереси дитини є предметом їх основного піклування.
2. З метою гарантування і сприяння здійсненню прав, викладених у цій Конвенції, держави-учасниці надають належну допомогу батькам і законним опікунам у виконанні ними своїх обов'язків по вихованню дітей та забезпечують розвиток інститутів, засобів та послуг з догляду дітей.
3. Держави-учасниці вживають усіх відповідних заходів для забезпечення того, щоб діти працюючих батьків мають право на отримання дитячих послуг та пільги, на які вони мають право.

Стаття 19

1. Держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного чи психологічного насильства,

образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, (и), опікун (и) або будь-якого іншої особи, яка турбується про дитину.

2. Такі заходи захисту, у випадку необхідності, включають ефективні процедури для розроблення соціальних програм з метою надання необхідної підтримки дитині й особам, які мають догляду за дитиною, а також для здійснення інших форм запобігання, виявлення, повідомлення, передачі, розслідування, лікування та інших заходів у зв'язку з випадками жорстокого поводження з дитиною, зазначеними вище, і, в разі необхідності, для порушення судової процедури.

Стаття 20

1. Дитина, яка тимчасово або постійно позбавлена сімейного оточення або яка в її власних якнайкращих інтересах не може залишатися в такому оточенні, має право на особливий захист і допомогу, що надаються державою.

2. Держави-учасниці відповідно до своїх національних законів забезпечують зміну догляду за дитиною.

3. Такий догляд може включати, зокрема, виховання, кафала за ісламським правом, усиновлення або, за необхідності, направлення до відповідних установ по догляду за дітьми. При розгляді варіантів зміни необхідно належним чином враховувати бажаність наступництва виховання дитини та її етнічне походження, релігійну і культурну належність і рідну мову дитини.

Стаття 21

Держави-учасниці, які визнають і / чи дозволяють існування системи усиновлення, забезпечують, щоб найкращі інтереси дитини враховувалися в першочерговому порядку, і вони:

(А) забезпечують, щоб усиновлення дитини дозволяли лише компетентні власті, які визначають згідно із застосуванням законом і процедурами та на підставі всієї відношення до справи і достовірна, що усиновлення допустимо з огляду на статус дитини щодо батьків, родичів і законних опікунів і що, якщо потрібно, зацікавлені особи дали свою усвідомлену згоду на усиновлення на підставі такої консультації, яка може бути необхідною;

(Б) визначають, що усиновлення в іншій країні може розглядатися як альтернативний спосіб догляду за дитиною, якщо дитина не може бути поміщена в приймальню чи прийомну сім'ю або не може в забезпечення якогось придатного догляду в країні походження дитини;

(В) Переконайтеся, що дитина стурбований усиновлення в іншій країні користується гарантії і норми, які застосовуються в разі усиновлення всередині країни;

(Г) вжити всіх необхідних заходів для забезпечення того, в усиновлення в іншій країні, дитини не призводило до одержання невинуватених фінансових вигод пов'язаним з цим особам;

(Е) сприяють у необхідних випадках досягненню цілей цієї статті шляхом укладення двосторонніх і багатосторонніх домовленостей або угод та намагаються на цій підставі забезпечити, щоб влаштування дитини в іншій країні здійснювали компетентні власті чи органи.

Стаття 22

1. Держави-учасниці вживають належних заходів для забезпечення того, щоб дитині, яка бажає одержати статус біженця або яка вважається біженцем, відповідно до застосовуваних міжнародним або внутрішнім правом і процедурами, що супроводжується, так і не супроводжується її батьками або будь-яким іншим особою, належний захист і гуманітарну допомогу в користуванні

застосовуваними правами, викладеними в цій Конвенції та інших міжнародних документах з прав людини або гуманітарних документах, учасниками яких є зазначені держави.

2. З цією метою держави-учасниці забезпечують, як вони вважають це за необхідне, будь-яким зусиллям Організації Об'єднаних Націй та інших компетентних міжурядових або неурядових організацій, що співпрацюють з Організацією Об'єднаних Націй щодо захисту і допомоги таким дитиною і пошуку батьків чи інших членів сім'ї будь-якої дитини-біженця, з тим щоб одержати інформацію, необхідну для її возз'єднання зі своєю сім'єю. У тих випадках, коли батьки або інші члени сім'ї не можуть бути знайдені, цій дитині надається такий самий захист, як і будь-якому іншому дитині тимчасово або постійно позбавленій сімейного оточення, за якою причини, як це передбачено в цій Конвенції.

Стаття 23

1. Держави-учасниці визнають, що неповноцінна в розумовому або фізичному відношенні дитина має вести повноцінне і достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства.

2. Держави-учасниці визнають право неповноцінної дитини на особливе піклування, заохочують і забезпечують надання за умови наявності ресурсів має на це право, та відповідальним за турботу про неї, про допомогу, щодо якої подано прохання і яка відповідає дитині стан і обставини батьків або інших піклуються про дитину.

3. На забезпечення особливих потреб неповноцінної дитини допомога згідно з пунктом 2 цієї статті надається безкоштовне заряду, по можливості, з урахуванням фінансових ресурсів батьків або інших піклуються про дитину, і повинні бути сконструйовані для того, щоб неповноцінній дитині ефективного доступу до послуг у галузі освіти, професійної підготовки, медичного обслуговування, відновлення здоров'я, підготовки до трудової діяльності та можливості відпочинку в порядку, що сприяють дитині досягнення максимально можливої соціальної інтеграції та розвитку його особистості, включаючи його або її культурний і духовний розвиток

4. Держави-учасниці сприяють у дусі міжнародного співробітництва обміну відповідною інформацією в галузі профілактичної охорони здоров'я, медичного, психологічного і функціонального лікування неповноцінних дітей, включаючи розповсюдження і доступ до інформації про методи реабілітації, освіти і професійне послуг, з тим щоб дозволити державам-учасникам поліпшити свої можливості і знання та розширити свій досвід у цій галузі. В цьому зв'язку особлива увага має приділятися потребам країн, що розвиваються.

Стаття 24

1. Держави-учасниці визнають право дитини на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я та засобами лікування хвороб і відновлення здоров'я. Держави-учасниці намагаються забезпечити, щоб жодна дитина не була позбавлена свого права на доступ до подібних послуг системи охорони здоров'я.

2. Держави-учасниці домагаються повного здійснення цього права, зокрема, вживають необхідних заходів для:

(А) зниження рівня смертності немовлят і дитячої смертності;

(Б) забезпечення надання необхідної медичної допомоги та охорони здоров'я всіх дітей з акцентом на розвитку первинної медико-санітарної допомоги;

(С) боротьби з хворобами і недоїданням, у тому числі в рамках первинної медико-санітарної допомоги, шляхом, серед іншого, застосування легкодоступної технології та надання достатньо

поживного продовольства та чистої питної води, беручи до уваги небезпеку і ризик забруднення навколишнього середовища;

(Г) забезпечити належний допологовий і післяпологовий медичної допомоги матерям;

(Е) забезпечити, щоб всі верстви суспільства, зокрема батьків і дітей, повідомив, мати доступ до освіти та їх підтримки у використанні цих знань щодо здоров'я і харчування дітей, переваги грудного годування, гігієни, санітарії середовища перебування й запобіганню нещасних випадків;

(Е) розробити профілактичну медичну допомогу, керівництва для батьків і сімейного виховання, планування та послуг.

3. Держави-учасниці вживають будь-яких ефективних і необхідних заходів з метою скасування традиційної практики, що негативно впливає на здоров'я дітей.

4. Держави-учасниці зобов'язуються заохочувати міжнародне співробітництво з метою поступового досягнення повного здійснення права, яке визнається в цій статті. В цьому зв'язку особлива увага має приділятися потребам країн, що розвиваються.

Стаття 25

Держави-учасниці визнають право дитини, яка віддана компетентними органами на піклування з метою догляду, захисту або лікування свого фізичного або психічного здоров'я, на періодичну оцінку лікування, наданого дитині, і всіх інших умов, пов'язаних його або її розміщення.

Стаття 26

1. Держави-учасниці визнають за кожною дитиною право користуватися благами соціального забезпечення, включаючи соціальне страхування, і вживають необхідних заходів щодо досягнення повного здійснення цього права згідно з їх національним законодавством.

2. Вигоди повинні, при необхідності, надаються з урахуванням наявних ресурсів і можливостей дитини та осіб, які несуть відповідальність за утримання дитини, а також будь-яких міркувань, пов'язаних з одержанням благ або від його імені дитини.

Стаття 27

1. Держави-учасниці визнають право кожної дитини на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку дитини.

2. Батько (-ки) або інші особи, відповідальні за дитину, несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх здібностей і фінансових можливостей умов життя, необхідних для розвитку дитини.

3. Держави-учасниці відповідно до національних умов і в межах своїх можливостей вживають необхідних заходів щодо надання допомоги батькам та іншим особам, відповідальним за дитиною в здійсненні цього права і, в разі необхідності надають матеріальну допомогу і підтримують програми, особливо щодо забезпечення дитини харчуванням, одягом і житлом.

4. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для забезпечення відновлення утримання дитини батьками або іншими особами, які відповідають за дитину як всередині держави-учасниці, так і з-за кордону. Зокрема, якщо особа, яка несе фінансову відповідальність за дитину живе в різних державах дитини, держави-учасниці сприяють приєднанню до міжнародних угод або укладенню таких угод, а також досягненню інших відповідних домовленостей.

Стаття 28

1. Держави-учасниці визнають право дитини на освіту, і з метою досягнення здійснення цього права і на підставі рівних можливостей вони, зокрема:

(А) зробити початкову освіту обов'язковою і безкоштовною для всіх;

(Б) заохочують розвиток різних форм середньої освіти, як загальної, так і професійної, забезпечують її доступність для всіх дітей та вживають таких заходів, як введення безплатної освіти та надання фінансової допомоги у разі необхідності;

(С) забезпечують доступність вищої освіти для всіх на основі здібностей кожного шляхом вжиття всіх необхідних засобів;

(D) Зробити освіти і професійної інформацією і керівництвом доступним для всіх дітей;

(Е) вживають заходів для сприяння регулярному відвіданню шкіл і зниженню кількості учнів, які залишили школу.

2. Держави-учасниці вживають усіх відповідних заходів для забезпечення того, щоб шкільна дисципліна відповідно до людської гідності дитини та відповідно до цієї Конвенції.

3. Держави-учасниці заохочують і розвивають міжнародне співробітництво з питань, що стосуються освіти, зокрема, з метою сприяння ліквідації невігластва і неписьменності в усьому світі та полегшення доступу до науково-технічних знань і сучасних методів навчання. В цьому зв'язку особлива увага має приділятися потребам країн, що розвиваються.

Стаття 29

1. Держави-учасниці погоджуються, що освіта дитини має бути спрямована на:

(А) розвиток особи, талантів, розумових і фізичних здібностей дитини в найповнішому обсязі;

(Б) виховання поваги до прав людини і основних свобод, а також принципів, проголошених у Статуті Організації Об'єднаних Націй;

(С) виховання поваги до батьків дитини, її культурної самобутності, мови і цінностей, до національних цінностей країни, в якій дитина проживає, країни, з якої він чи вона може виходити і до цивілізацій, , відмінних від її власної;

(Г) підготовку дитини до свідомого життя у вільному суспільстві в дусі розуміння, миру, терпимості, рівноправності чоловіків і жінок та дружби між усіма народами, етнічними, національними і релігійними групами, а також особами з корінного населення;

(Е) виховання поваги до навколишнього середовища.

2. Жодна частина цієї статті або статті 28 не тлумачиться як обмежує свободу окремих осіб та установ створювати навчальні заклади і керувати, за умови завжди з дотриманням принципу, викладеного в пункті 1 цієї статті, і вимоги, щоб освіта, яку одержують в таких учбових закладах, відповідала мінімальним нормам, що можуть бути встановлені державою.

Стаття 30

У тих державах, де існують етнічні, релігійні або мовні меншості чи особи з числа корінного населення, дитині, яка належить до таких меншостей чи корінного населення, не може бути відмовлено в праві спільно з іншими членами її групи користуватися своєю або її власною культурою, сповідувати і практикувати свою власну релігію або використовувати свою власну мову.

Стаття 31

1. Держави-учасниці визнають право дитини на відпочинок і дозвілля, право брати участь в іграх і розважальних заходах, що відповідають її віку, та вільно брати участь у культурному житті і займатися мистецтвом.

2. Держави-учасниці поважають і заохочують право дитини на всебічну участь у культурному і творчому житті та сприяють наданню їй відповідних і рівних можливостей для культурної і творчої діяльності, дозвілля і відпочинку.

Стаття 32

1. Держави-учасниці визнають право дитини на захист від економічної експлуатації та від виконання будь-якої роботи, яка може бути небезпечною або заважати навчанню дитини, або завдавати шкоди її здоров'ю, фізичному, розумовому, духовному, моральному або соціальному розвитку.

2. Держави-учасниці вживають законодавчі, адміністративні, соціальних і просвітніх заходів з метою забезпечити здійснення цієї статті. З цією метою, а також з урахуванням відповідних положень інших міжнародних документів, держави-учасниці, зокрема:

(А) встановлюють мінімальний вік або мінімальний вік для прийому на роботу;

(Б) визначають необхідні вимоги щодо тривалості робочого дня й умови праці;

(С) передбачають відповідні види покарань або інші санкції для забезпечення ефективного здійснення цієї статті.

Стаття 33

Держави-учасниці вживають усіх відповідних заходів, включаючи законодавчі, адміністративні, соціальних і просвітніх заходів, щоб захистити дітей від незаконного вживання наркотичних засобів і психотропних речовин, як вони визначені у відповідних міжнародних договорах, та не допускати залучення дітей до протизаконного виробництва і обороту таких речовин.

Стаття 34

Держави-учасниці зобов'язані захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень. У цих цілях держави-учасниці, зокрема, вживають на національному, двосторонньому та багатосторонньому заходів для запобігання:

(А) схилення або примушення дитини до будь-якої незаконної сексуальної діяльності;

(Б) використанню з метою експлуатації дітей у проституції або в іншій незаконній сексуальній практиці;

(С) використанню з метою експлуатації дітей в порнографії і порнографічних матеріалах.

Стаття 35

Держави-учасниці вживають усіх відповідних національні, двосторонні і багатосторонні заходи для запобігання викрадення, продажу або торгівлі дітьми в будь-яких цілях і в будь-якій формі.

Стаття 36

Держави-учасниці захищають дитину від усіх форм експлуатації, що завдають шкоди будь-якому аспекту добробуту дитини.

Стаття 37

Держави-учасниці забезпечують, щоб:

(А) жодна дитина не піддавалась катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або принижуючим гідність видам поведінки чи покарання. Ні смертна кара, ні довічне тюремне ув'язнення, які не передбачають можливості звільнення, не призначаються за злочини, вчинені особами молодше вісімнадцяти років;

(Б) жодна дитина не може бути позбавлений своєї волі незаконним або свавільним чином. Арешт, затримання чи тюремне ув'язнення дитини здійснюються згідно з законом та використовуються лише як крайній захід і протягом найкоротшого необхідного періоду часу;

(С) кожна дитина, позбавлена волі на гуманне поведінки і поважання гідності, властивій людській особистості, і таким чином, який враховує потреб осіб його чи її віку. Зокрема, кожна позбавлена волі дитина має бути відокремлена від дорослих, якщо тільки не вважається в найкращих інтересах дитини цього не слід робити, та мати право підтримувати зв'язок із своєю сім'єю шляхом листування та побачень, за винятком особливих обставин;

(Г) кожна дитина, позбавлена своєї волі, мають право на негайний доступ до правової та іншої відповідної допомоги, а також право оспорювати законність позбавлення волі, його або її перед судом чи іншим компетентним, незалежним і безстороннім органом та право на невідкладне рішення про будь-яке таке дію.

Стаття 38

1. Держави-учасниці зобов'язуються поважати і забезпечувати повагу норм міжнародного гуманітарного права, що застосовуються до них у випадку збройних конфліктів і мають відношення до дитини.

2. Держави-учасниці вживають всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб особи, які не досягли п'ятнадцятирічного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях.

3. Держави-учасниці утримуються від призову будь-якої особи, яка не досягла віку п'ятнадцяти років до складу їх збройних сил. При вербуванні з числа осіб, які досягли п'ятнадцятирічного віку, але яким ще не досягли віку вісімнадцяти років, держави-учасниці прагнуть віддавати перевагу особам більш старшого віку.

4. У відповідності з їх зобов'язаннями за міжнародним гуманітарним правом для захисту цивільного населення під час збройних конфліктів, держави-учасниці вживають всіх можливих заходів для забезпечення захисту та догляду за дітьми, які страждають від збройних конфліктів.

Стаття 39

Держави-учасниці вживають усіх відповідних заходів, щоб сприяти фізичному та психологічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка є жертвою будь-яких видів нехтування, експлуатації чи зловживань, катувань чи будь-яких жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки, покарання чи збройних конфліктів. Таке відновлення і реінтеграція мають здійснюватися в умовах, що забезпечують здоров'я, самоповагу і гідність дитини.

Стаття 40

1. Держави-учасниці визнають право кожної дитини, яка, як вважається, звинувачується або визнається винною в порушенні кримінального законодавства повинні розглядатися відповідно до сприянням розвитку у дитини почуття гідності і значущості, зміцнює в ній повагу дитини до прав людини і основних свобод інших та при якому враховуються вік дитини і бажаність сприяння її реінтеграції дитини і дитини виконувати творчу роль в суспільстві.

2. Для цього і беручи до уваги відповідні положення міжнародних документів, держави-учасниці, зокрема, забезпечити, щоб:

(А) жодна дитина не вважалася порушником кримінального законодавства, звинувачується або визнається винною в порушенні кримінального законодавства через дію чи бездіяльність, які не були заборонені національним і міжнародним правом на час їх здійснення;

(Б) Кожна дитина, яка, як і звинувачених у порушенні кримінального законодавства, має, по принаймні такі гарантії:

(І) право вважатися невинним, поки провина не доведена відповідно до закону;

(ІІ) бути в терміновому порядку і безпосередньо із звинувачень, висунутих проти нього або неї, і, при необхідності, через її батьків чи законних опікунів та одержання правової й іншої необхідної допомоги при підготовці та здійсненні свого захисту;

(ІІІ) Щоб мати справу невідкладне прийняття рішення з компетентним, незалежним і безстороннім органом чи судовим органом у ході справедливого слухання згідно із законом у присутності адвоката чи іншої відповідної особи, і, якщо воно не вважається в кращому інтересам дитини, зокрема, з урахуванням її віку чи становища її батьків або законних опікунів;

(ІV) свобода від примусу до дачі свідчень чи визнання вини; для перевірки або вивчили несприятливих свідків і отримати участю і допит свідків на його користь на рівних умовах;

(V) якщо вважається, що дитина порушила кримінальне законодавство, щоб це рішення, і будь-які заходи, введені в результаті їх розгляд вищим компетентним, незалежним і безстороннім органом чи судовим органом згідно із законом;

(VI) користуватися безплатною допомогою перекладача, якщо дитина не розуміє або не розмовляє мовою, використовуваному;

(VII), щоб його або її особисте життя повністю поважатися на всіх етапах розгляду.

3. Держави-учасниці прагнуть сприяти встановленню законів, процедур, органів і установ, що мають безпосереднє відношення до дітей, які, як вважається, звинувачуються чи визнаються винними в порушенні кримінального законодавства, і, зокрема:

(А) встановленню мінімального віку, нижче якого діти вважаються не мають можливості порушити кримінальне законодавство;

(Б) у випадку необхідності і бажаності вжиттю заходів щодо поведінки з такими дітьми без використання судового розгляду за умови, що права людини і правових гарантій у повному обсязі.

4. Різних заходів, як догляд, про опіку і нагляд, консультативні послуги, призначення випробного строку виховання, програми навчання і професійної підготовки та інші альтернативи установах повинні бути доступні для забезпечення поведінки з дитиною, яке відповідало б її добробуту, буття і також її становищу і характеру злочину.

Стаття 41

Ніщо в цій Конвенції не зачіпає будь-яких положень, які більшою мірою сприяють здійсненню прав дитини і можуть міститися:

(А) законом держави-учасниці, або

(Б) Міжнародне право в силу для цієї держави.

ЧАСТИНА II

Стаття 42

Держави-учасниці зобов'язуються інформувати про принципи і положення Конвенції широко відомі, використовуючи належні та дійові засоби, дорослі, так і діти.

Стаття 43

1. З метою розгляду прогресу, досягнутого державами-учасницями щодо виконання зобов'язань, прийнятих в цій Конвенції, має бути засновано Комітет з прав дитини, який здійснює функції, передбачені нижче.

2. Комітет складається з вісімнадцяти експертів, що відзначаються високими моральними якостями та визнаною компетентністю в галузі, охоплюваній цією Конвенцією[1]. Члени Комітету обираються державами-учасницями з числа своїх громадян і виступають в особистій якості, при цьому приділяється увага справедливому географічному розподілу, а також головним правовим системам.

3. Члени Комітету обираються таємним голосуванням із списку осіб, висунутих державами-учасницями. Кожна держава-учасниця може висунути одну особу з числа своїх громадян.

4. Первісні вибори в Комітет проводяться не пізніше ніж через шість місяців після дати набрання чинності цією Конвенцією, а надалі кожні два роки. Принаймні за чотири місяці до дати кожних виборів Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй надсилає лист державам-учасницям з пропозицією подати свої кандидатури протягом двох місяців. Генеральний секретар згодом підготувати в алфавітному порядку список всіх висунутих таким чином осіб із зазначенням держав-учасниць, які їх висунули, і представляє цей список державам-учасницям цієї Конвенції.

5. Вибори проводяться на нарадах держав-учасниць, що скликаються Генеральним секретарем у центральних установах Організації Об'єднаних Націй. На цих нарадах, на яких дві третини держав-учасниць складають кворум, обраними до складу Комітету є ті кандидати, які дістали найбільшу кількість голосів і абсолютну більшість голосів представників держав-учасниць, які присутні та беруть участь у голосуванні.

6. Члени Комітету обираються строком на чотири роки. Вони мають право на переобрання при повторному висуненні. Строк повноважень п'яти членів, обраних на перших виборах, минає в кінці дворічного періоду; відразу ж після перших виборів імена цих п'яти членів визначаються жеребом голови наради.

7. Якщо член Комітету вмирає або йде у відставку або заявляє, що з якоїсь іншої причини він або вона не може виконувати обов'язки члена Комітету, держава-учасниця, що висунула даного члена Комітету, призначає іншого експерта з числа своїх громадян на термін за умови схвалення Комітетом.

8. Комітет встановлює свої власні правила процедури.

9. Комітет обирає своїх службових осіб строком на два роки.

10. Засідання Комітету звичайно проводяться в центральних установах Організації Об'єднаних Націй або в будь-якому іншому відповідному місці, визначеному Комітетом. Комітет звичайно збирається щорічно. Тривалість засідань Комітету визначається і при необхідності переглядається на нарадах держав-учасниць цієї Конвенції за умови схвалення Генеральною Асамблеєю.

11. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй надає необхідний персонал і матеріальні засоби для ефективного здійснення функцій Комітету відповідно до цієї Конвенції.

12. З схвалення Генеральної Асамблеї, члени Комітету, заснованого відповідно до цієї Конвенції, отримують винагороду з коштів Організації Об'єднаних Націй в порядку і на умовах, встановлених Генеральною Асамблеєю.

Стаття 44

1. Держави-учасниці зобов'язуються подавати Комітету через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй доповіді про вжиті ними заходи, що забезпечують здійснення прав, визнаних у цьому, і про прогрес, досягнутий у здійсненні цих прав

(А) Протягом двох років з моменту набуття чинності Конвенцією для держави-учасниці;

(Б) надалі через кожні п'ять років.

2. У доповідях, які подаються відповідно до цієї статті, зазначаються фактори і труднощі, якщо такі є, що впливають на ступінь виконання зобов'язань за цією Конвенцією. Доповіді містять також достатню інформацію, щоб забезпечити Комітету повне розуміння дії Конвенції у даній країні.

3. Держава-учасниця, яке представило всебічну первинну інформацію Комітету, у наступних доповідях, що подаються відповідно до пункту 1 (б) цієї статті, повторити раніше викладену основну інформацію.

4. Комітет може запитувати у держав-учасниць додаткову інформацію, що стосується здійснення Конвенції.

5. Комітет подає Генеральній Асамблеї через Економічну і Соціальну Раду, раз на два роки, звіти про свою діяльність.

6. Держави-учасниці у своїх доповідях широко доступні для громадськості в своїх країнах.

Стаття 45

3 метою сприяння ефективному здійсненню Конвенції та заохочення міжнародного співробітництва в галузі, охоплюваній цією Конвенцією:

(А) спеціалізовані установи, Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй та інші органи Організації Об'єднаних Націй мають право бути представленими при розгляді питань про здійснення таких положень цієї Конвенції, які входять до сфери їх повноважень. Комітет може запропонувати спеціалізованим установам, Дитячому фонду Організації Об'єднаних Націй та іншим компетентним органам, коли він вважає це за доцільне, подавати висновки експертів щодо здійснення Конвенції у галузях, що входять до сфери їх відповідних повноважень. Комітет може запропонувати спеціалізованим установам, Дитячому фонду Організації Об'єднаних Націй та іншим органам Організації Об'єднаних Націй подавати доповіді про здійснення Конвенції у галузях, що входять до сфери їх діяльності;

(Б) Комітет направляє, коли він вважає це за доцільне, до спеціалізованих установ, Дитячого фонду Організації Об'єднаних Націй та інших компетентних органів будь-які доповіді держав-учасниць, в яких вміщені прохання або йдеться про потреби в технічній консультації або допомоги, а також зауваження і пропозиції Комітету, якщо такі є, щодо таких прохань чи зауважень;

(С) Комітет може рекомендувати Генеральній Асамблеї запропонувати Генеральному секретарю провести від її імені дослідження з питань, що стосуються прав дитини;

(Г) Комітет може вносити пропозиції і загальні рекомендації, засновані на інформації, одержаній відповідно до статей 44 і 45 цієї Конвенції. Такі пропозиції та загальні рекомендації повинні бути передані будь-якій зацікавленій Державі-учасниці і повідомляються Генеральній Асамблеї поряд із зауваженнями, якщо такі є, від держав-учасниць.

ЧАСТИНА III

Стаття 46

Ця Конвенція буде відкрита для підписання всіма державами.

Стаття 47

Ця Конвенція підлягає ратифікації. Документи про ратифікацію здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 48

Ця Конвенція залишається відкритою для приєднання будь-якої держави. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 49

1. Ця Конвенція набуває чинності на тридцятий день після дати здачі на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй двадцятої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

2. Для кожної держави, яка ратифікує або приєднується до неї після здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання, Конвенція набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання цією державою своєї ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 50

1. Будь-яка держава-учасниця може запропонувати поправку і подати її Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Генеральний секретар потім направляє запропоновану поправку державам-учасницям з проханням, щоб вони вказують вони за скликання конференції держав-учасниць з метою розгляду та голосування по них пропозицій. У разі, якщо протягом чотирьох місяців від дати такого повідомлення, принаймні третина держав-учасниць висловиться за таку конференцію, Генеральний секретар скликає цю конференцію під егідою Організації Об'єднаних Націй. Будь-яка поправка, прийнята більшістю держав-учасниць, присутніх і голосуючих на цій конференції, подається Генеральній Асамблеї на затвердження.

2. Поправка, прийнята згідно з пунктом 1 цієї статті, набуває чинності, коли вона була схвалена Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй і прийняття більшістю в дві третини держав-учасниць.

3. Коли поправка набуває чинності, вона стає обов'язковою для тих держав-учасниць, які її прийняли, інших держав-учасниць залишаються обов'язковими положення цієї Конвенції і будь-які попередні поправки, ними прийняті.

Стаття 51

1. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй отримує та розсилає всім державам текст застережень, зроблених державами в момент ратифікації або приєднання.

2. Застереження, не сумісні з цілями і завданнями цієї Конвенції, не допускається.

3. Застереження можуть бути зняті в будь-який час шляхом відповідного повідомлення, направленою на ім'я Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, який потім повідомляє

про це всі держави. Таке повідомлення набуває чинності з дати, на яку вона отримала від Генерального секретаря

Стаття 52

Держава-учасниця може денонсувати цю Конвенцію шляхом письмового повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй. Денонсація набуває чинності через один рік після дати отримання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 53

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй призначається депозитарієм цієї Конвенції.

Стаття 54

Оригінал цієї Конвенції, англійський, арабський, іспанський, китайський, англійський, французький, російський і французький тексти якого є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. На посвідчення чого нижчепідписані повноважні представники, належним чином на те уповноважені своїми відповідними урядами, підписали цю Конвенцію.

Виноски

Генеральна Асамблея в своїй резолюції 50/155 від 21 грудня 1995 року, схвалив поправки до статті 43, пункт 2 Конвенції про права дитини, замінивши слово "десять" словом "вісімнадцяти". Поправка набула чинності 18 листопада 2002 року, коли вона була прийнята більшістю у дві третини держав-учасниць (128 з 191)